

نگاهی به موانع عملی و چالش اساسی حقوق بشر در عرصه بین الملل

(تاریخ دریافت ۱۴۰۲/۰۵/۱۷، تاریخ تصویب ۱۴۰۲/۰۹/۱۰)

فهیمة ملکی

محقق و پژوهشگر

دکتر حسین یار احمدی^۱

پژوهشگر برگزیده و دارنده تندیس پژوهشگر برتر از موسسه قانون یار در سال ۱۴۰۲

چکیده

شناخت دقیق استدلال کشورهای اسلامی و مبانی فکری و فلسفی مسلمانان در زمینه ی مباحثات حقوق بشر می تواند ما را در فهم و تحلیل چالش های کنونی حقوق بشر کمک نماید و از این طریق احتمال بروز برخورد فرهنگی و تمدنی را در این قلمرو حساس کاهش دهد. در این راستا لازم به ذکر است اسناد بین المللی حقوق بشر از درجه بندی حقوق بشر بحثی نمی کنند، و دقت در متون آنها نشانه چنین امری است. عباراتی نظیر "حقوق بشر و آزادی های اساسی" در منشور ملل متحد و کنوانسیون اروپایی حقوق بشر یا "حقوق اصلی و ضروری بشر" در کنوانسیون آمریکایی، شاهد چنین امری است. این عبارات موهم آن است که تنها این حقوق مشمول رعایت و حمایت بین المللی می باشد. در این رابطه باید توجه داشت هرچند امروزه حقوق بشر یکی از موضوعات حقوق بین الملل معاصر محسوب می شود، تلاش برای تدوین مقررات بین المللی آن، تنها پس از جنگ جهانی دوم به نتایجی دست یافت. اساس جنبش حقوق بشر برای این است که بین قدرت دولت ها برای الزام افراد به اجرای تکالیف خود و انجام تکالیف دولت ها به نفع افراد، سازوکاری پیش بینی گردد. با توجه به اهمیت موضوع قصد داریم در مقاله حاضر به نگاهی به موانع عملی و چالش اساسی حقوق بشر در عرصه بین الملل بپردازیم. روش تحقیق از تنوع تحلیلی-توصیفی بوده و ابزار گردآوری اطلاعات و داده ها فیش برداری است.

واژگان کلیدی: حقوق بشر، نظام بین المللی، حقوق کشورها، چالش های عرصه بین الملل

بخش اول: بررسی و شناسایی حقوق بشر

حقوق بشر را نمی توان به سادگی تعریف کرد، اما در یک عبارت کوتاه می توان گفت حقوق بشر به آن دسته از حقوق اساسی اطلاق می شود که تمتع و بهره مندی از آن ها برای زندگی به عنوان بشر ضروری بوده و از وی قابل سلب نمی باشد. با وجود این، هیچ اجماع و اتفاق نظری درباره ی آن ها وجود ندارد و ممکن است با توجه به شرایط هر جامعه ای متفاوت گردد. از این رو، جامعه ی جهانی تاکنون نتوانسته است به تعریف جامع و مانعی برای حقوق بشر دست یابد. دکتر علی موحد حقوق بشر را این گونه تعریف کرده ^۱: (حقوق بشر یعنی آن که جان و مال آدمی آزاد باشد و او بتواند به زبان قلم با دیگران سخن بگوید و حقوق بشر یعنی آن که نتوان کسی را بدون حضوریک هیئت منصفه متشکل از افراد مستقل به مجازات محکوم کرد یعنی آن که محکومیت کیفری بر حسب مقررات قانونی صورت گیرد). بسیاری از ایده های اساسی که محرک جنبش حقوق بشر بود بعد از جنگ جهانی دوم و جنایات هولوغاست گسترش و توسعه یافته و با تصویب اعلامیه جهانی حقوق بشر در پاریس توسط مجمع عمومی سازمان ملل متحد در سال ۱۹۴۸ به اوج خود رسید و به رسمیت شناخته شد که در دوران باستان به گونه ای که امروز وجود دارد نبود بلکه در دوران باستان به صورت مجموعه ای از وظایف بود که مفاهیمی از جمله عدالت، مشروعیت سیاسی، شکوفای انسان که در پی دست یابی به کرامت انسانی حاصل می شود و یا خوب بودن فارغ از عنوان و مفهوم حقوق بشر وجود نداشت.

بخش دوم: بررسی اجمالی تاریخچه حقوق بشر

حقوق بشر مفهومی است که از دل فلسفه ی غرب بیرون آمده و به یک معنا دستاورد فلسفه ی غرب برای بشریت است. آورنده و به اصطلاح مخترع نظریه (حقوق بشر) فیلسوفی انگلیسی به نام جان لاک در فلسفه اش برای فرد قائل شده بود و نظریه آرمانی او مبتنی بر برابری نوع بشر به عنوان یک ایده ال یا کمال مطلوبی که می بایست انسان ها روزی به آن برسند، در پایان جنگ های داخلی آمریکا، در ویرجینیا، کلمه به کلمه در بیانیه ی استقلال آمده است. بعدها در قانون اساسی آمریکا و بعد از انقلاب فرانسه در قانون اساسی فرانسه هم

۱- موحد، محمد علی، در هوای حق و عدالت، نشر کارنامه، سال ۸۱، ص ۹۵

نظریه‌ی حقوق بشر جان لاک گنجانده شده، البته فیلسوف‌هایی مانند روسو، روی نظریه‌ی جان لاک کار کردند یعنی بعد از جنگ جهانی دوم که سازمان ملل متحد بیانیه‌ی حقوق بشر را تصویب کرد نظریه‌ی حقوق بشر جان لاک را عیناً^۱ آوردند مفهوم (حقوق بشر) به شکل غربی آن در واقع از اندک ایده‌های فلسفی است که در زندگی روزانه‌ی ما جتبه‌ی عملی و از برخی لحاظ کارکرد سیاسی پیدا کرده است.^۱ حقوق بشر از مجموعه قواعد نوشتاری بین‌المللی تشکیل شده که با هدف حمایت از شهروندان و اشخاص زیان دیده از درگیریهای مسلحانه، عدم ظلم و تبعیض ناروای قومی و مذهبی می‌پردازد به تعبیر دیگر می‌توان گفت: قوانین حقوق بشر یکی از بخش‌های قوانین حقوق بین‌الملل است که بر اساس اصول و مبانی این قوانین و با نگاهی انسان‌دوستانه برای حمایت از گروه‌های مختلف اجتماعی و اقلیتهای قومی و مذهبی در مقابل تعديات دولتها تهیه شده است. گفته می‌شود که همگان به تساوی دارای حقوق انسانی هستند نتیجه عرفی این ادعا آن است که هر کسی وظیفه حمایت و ارتقای حقوق انسانی کسان دیگر را نیز بر عهده دارد و حساسیت لازم را نسبت به نقض این حقوق داشته باشد با این حال تعهد صیانت از حقوق بشر بر عهده دولت‌های ملی و سازمان‌های بین‌المللی، و بین‌الدولی نهاده است و این دولتها به موجب قوانین اساسی و پیمان‌های دسته جمعی جهانی التزام خویش را به رعایت این حقوق قبول نموده اند.

بخش سوم: نگاهی به ویژگی‌ها و مبانی کلی حقوق بشر

مهمترین ویژگی‌های حقوق بشر عبارتند از: جهان‌شمولی، انتقال‌ناپذیری، بخش و تجزیه‌ناپذیری، وابستگی متقابل (در هم تنیدگی) و بهم پیوستگی، عدم تبعیض و برابری، مشارکت سیاسی، مسئولیت‌پذیری و قانون‌مندی، حقوق بشر جهان‌شمول^۲ بوده و تمام مردم جهان مستحق این حقوق می‌باشد یعنی حقوق بشر از یک جامعه و یک بخش از جهان نشأت نگرفته و یا برای یک جامعه و محدوده جغرافیایی معین نیست از خصیصه‌های حقوق بشر (برابری و عدم تبعیض) است در حقوق بشر هیچ گونه تبعیض راه ندارد بدون تبعیض از نظر نژاد، نسبت، قومیت، جنسیت، رنگ، زبان، سن، مذهب، عقاید سیاسی و غیر سیاسی، ثروت

۱- لواسانی، دکتر محمود، فلسفه‌ی حقوق بشر و نقد و مبانی آن، تهران ۱۳۸۵، ص ۴۹

، تولد و سایر وضعیت ها آن گونه که اسناد حقوق بشر می گوید از خصیصه های حقوق بشر مشارکت سیاسی^۱ است. تمام مردم حق دارند در توسعه ی مدنی ، اقتصادی ، اجتماعی ، فرهنگی و سیاسی که حقوق بشر و آزادی های سیاسی در قالب آن تحقق می یابد مشارکت و بهرمندی فعال ، آزاد و معنا داری داشته باشد.^۲

بند اول: نگاهی به مبانی کلی و عام حقوق بشر در عرصه بین المللی

مبانی حقوق بشر را باید در اندیشه های غریبان در سده های هفتم میلادی جستجو کرد، هر چند که مفهومی از حقوق که به تصور معاصر از حقوق بشر نزدیک باشد در خلال قرن هفدهم و هجدهم با آموزه های قانون طبیعی به آشکارترین شکل در اروپا رواج یافت میتوان از نخستین شالوده های فکری حقوق بشر دانست که که طی رنسانس ،نخست اروپا (سده های ۱۲و۱۳ میلادی) ، از سوی کسانی همچون آبلار و انسان گرایی با عنوان (آگاهی من از ارزش خودم) مورد تاکید قرار می گرفت که متفکران پیش از قرن ۱۷ ، در این باب نظریه پردازی کردند. در این دوره منشأ حقوق طبیعی عمدتاً "فطرت الهی تلقی میشد؛ یعنی منبع حقوق فطری اراده خداوند و در نتیجه این حقوق قواعدی مستقل از زمان فراگیر و تغییر ناپذیر محسوب می شد که طرفداران نظریه حقوق فطری ، (حقوق) را وسیله ای برای تامین آزادی های فردی و احترام و شخصیت انسان به موجب انسان بودنش ،می دانستند که حکمای قرن هجدهم از قبیل توماس هابز و جان لاک و بعدها (کانت و روسو) به این گفتمان دامن زدند.^۳ پس از تصویب اعلامیه سال ۱۹۴۸ توسط سازمان ملل مورد شناسائی کلیه ی کشور های عضو آن سازمان می باشد که بررسی مبانی فلسفی حقوق بشر معاصر مستلزم مروری است بر مواد اعلامیه جهانی حقوق بشر مصوب مجمع عمومی سازمان ملل متحد به تاریخ ۱۰ دسامبر ۱۹۴۸ میلادی در نیویورک ،این اعلامیه تنها سند حقوق

۱- participation

^۲ - آشوری، داریوش، تعریفها و مفهوم فرهنگ شناسی، تهران، مرکز اسناد فرهنگی آسیا-۱۳۵۷، ص ۶۴

^۳ - سرلشکر، سید هاشم، مضمون تاریخی مبادی حقوق بشر، با دخل و تصرف، تهران، ۱۳۸۹، ص ۱۲۵

بشر معاصر نیست و در این خصوص باید چند میثاق، کنوانسیون، پروتکل و نظام مکمل دیگری نیز در نظر گرفته شود از آن جمله:

- ۱- منشور سازمان ملل متحد
- ۲- میثاق بین المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
- ۳- میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی
- ۴- نخستین پروتکل اختیاری میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی
- ۵- کنوانسیون منع و مجازات کشتار جمعی (ژنوسید)
- ۶- کنوانسیون محو هر نوع تبعیض نژادی
- ۷- کنوانسیون حقوق کودک.

بخش چهارم: چالش ها و هنجارشناسی حقوق بشر در نظام بین المللی کشورها

حقوق بشر هنجارهای بین المللی هستند که همه ی کشورها و مردمان جهان امروز را در بر می گیرند از آن قسم هنجارهایی هستند که مناسب، تبعیت شان را به همه ی کشورها توصیه کرد که تحقق (حقوق بشر) ایده ی بسیار مبهمی است و همه ی کشورها مشکلات حقوق بشر متعددی دارند و بسیاری کشورها مسائل بزرگی در این زمینه دارند، و بسیاری از کشورها حقوق بنیادین بشر را به طور کلی یا جزئی در قوانین مصوب خود به رسمیت نمی شناسند.^۱ که حقوق بشر بر جهان شمول گرایی اخلاقی و باور به وجود یک جامعه حقیقتاً "جهانی که در بر گیرنده تمامی انسانها از هر رنگ و نژاد، مذهبی است متکی می باشد هر چند که از یک منظر باید ظهور این عقیده را به عنوان پایه تحولات حقوقی فرض نمود و معتقد بود که تلقی از این مفهوم تا رسانیدن بشر به تدوین هنجارهای ثابت در این مؤثر بوده است.^{۱۱}

بند اول: مقررات حقوق بشر در ایران

ایران به منظور ترویج و ارتقای حقوق بشر، بسیاری از اسناد حقوق بشر بین المللی و نیز بسیاری دیگر از کنوانسیون های مرتبط با حقوق بشر را پذیرفته و در چارچوب مکانیسم های مربوط با نهادهای مختلف حقوق بشری همکاری می کنند.

- ۱- کنوانسیون بردگی سال ۱۹۲۶ (امضاء شده - به تصویب نرسیده)
- ۲- کنوانسیون منع خرید و فروش افراد و بهره برداری از فحشای دیگران (امضاء شده - تصویب نرسیده)
- ۳- کنوانسیون تکمیلی لغو بردگی، تجارت برده و سازمانها و اعمال مشابه بردگی (مصوب ۱۹۵۷ مجمع عمومی سازمان ملل متحد، مصوب سوم اسفند ۱۳۳۷ مجلس شورای ملی)
- ۴- کنوانسیون منع و مجازات کشتار دسته جمعی (مصوب ۱۹۴۸ مجمع عمومی سازمان ملل متحد، مصوب سی ام آذر ۱۳۳۴ مجلس شورای ملی)
- ۵- کنوانسیون بین المللی رفع تبعیض نژادی (مصوب ۱۹۶۵ مجمع عمومی سازمان ملل متحد، مصوب سی ام تیر ۱۳۴۷ مجلس شورای ملی)
- ۶- کنوانسیون بین المللی لغو و مجازات جنایات آپارتاید (مصوب مجمع عمومی سازمان ملل متحد، مصوب چهارم بهمن ۱۳۶۳ مجلس شورای اسلامی)
- ۷- میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی (مصوب ۱۹۹۶ مجمع عمومی سازمان ملل متحد، مصوب هفدهم اردیبهشت ۱۳۵۴ مجلس سنا)
- ۸- میثاق بین المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (همانند میثاق پیشین)
- ۹- کنوانسیون بین المللی ضد آپارتاید در ورزش (مصوب ۱۹۵۸ مجمع عمومی سازمان ملل متحد، مصوب هفتم مهر ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی)
- ۱۰- کنوانسیون مربوط به وضعیت پناهندگان مصوب ۱۹۵۱ مجمع عمومی سازمان ملل متحد، مصوب بیست و پنجم خرداد ۱۳۵۵ مجلس شورای ملی)
- ۱۱- پروتکل مربوط به وضعیت پناهندگان (مصوب ۱۹۶۷ مجمع عمومی سازمان ملل متحد، مصوب بیست و پنجم، خرداد ۱۳۵۵ مجلس شورای ملی)
- ۱۲- کنوانسیون حقوق کودک (مصوب ۲۰ نوامبر ۱۹۸۹ مجمع عمومی سازمان ملل متحد، مصوب یکم اسفند ۱۳۷۲)

وجود قواعد کثیره ای که در زمینه حقوق بشر تدوین و بعضاً "الزام آور شده، بستر مناسبی را برای تضمین اولیه این حقوق بنیادین در سراسر جهان فراهم آورده است.^۱

بند دوم: موانع عملی و آشکار تحقق حقوق بشر

جنگ های صلیبی، رنسانس و جنگ های بین المذاهب اروپا، اکتشاف آمریکا و پیامدهای آن، پیدایش بازار سیاه، انقلاب انگلستان ۱۶۴۰-۱۶۶۰، ظهور امپراتوری های بزرگ مالی نظیر خانواده روچیلد، انقلاب امریکا، انقلاب فرانسه، سقوط ناپلئون، جنگ های داخلی اسپانیا، موجبات جنگ دوم جهانی،.....و غیره وقایع عمده هزاره دوم تاریخ میلادی را تشکیل می دهد. لذا به مهمترین موانعی که لاقلاً از تاریخ تصویب اعلامیه ۱۰ دسامبر ۱۹۴۸ تا کنون از تحقق عملی و واقعی حقوق بشر در صحنه بین الملل جلوگیری نموده و همچنان بر رعایت و احترام حقوق افراد در داخل کشورهای معاصر اثر قطعی دارد اشاره کرد.

- اختصاص حق و تو به پنج ابر قدرت پیروز در جنگ جهانی دوم
- اتحاد منافع سیاسی، اقتصادی و نظامی کشورهای بزرگ بر ضد کشورهای کوچک با سوء استفاده از خود منشور ملل متحد
- سپردن اجرای نظام حقوق بین الملل به خود دولت ها و تبدیل سازمان ملل متحد به یک سازمان دول متحد
- اهتمام به عرف و قراردادهای بین الدول و عهدنامه ها در حقوق بین الملل که همگی از طرف خود دولتها به وجود می آید، و این در حالی است ملاک عمل دولت ها در برقراری این حقوق، تنها منافع اقتصادی و سیاسی می باشد.
- عدم اجرای مصوبات کمیسیون حقوق بشر به دلیل اصل عدم دخالت در امور داخلی کشورها
- اعمال نفوذ کشورهای بزرگ در کمیسیون حقوق بشر
- تبعیت کمیته سازمانهای غیر دولتی بشر ((کمیته NGO ها)) سازمان ملل از مشی و منافع سیاسی کشورهای عضو به جای احترام و رعایت اهداف و رهنمودهای خود سازمان ملل متحد

- فقدان مرجعی ذی نفوذ، بی طرف و دارای قدرت مؤثر در سازمان ملل متحد، که اجازه ندهد این سازمان وسیله اجرای مقاصد سیاسی دولت‌ها در آید.^{۱۵}

بخش پنجم: نگاهی به نارسایی‌های حقوق بشر غربی در زمینه شکل‌گیری اعلامیه اسلامی حقوق بشر

نارسای فلسفی و اجتماعی: ۱- نارسایی در زمینه ایمان به خداوند و هدایت آسمانی، در اعلامیه حقوق بشر ایمان به خداوند و هدایت آسمانی و نقش کلیدی آن در حیات و زندگی اجتماعی بشر نادیده گرفته شده است و عقل آدمی برای دریافت مصالح و مفاسد اجتماعی بشر مستغنی از هر گونه هدایت ماورایی دانسته شده است. در آموزه‌های اسلامی، عقل از مهمترین موهبت الهی بر آدمی است که رسول باطنی تلقی شده است که آدمی را به مقاصد متعالی او رهنمون می‌شود، این جایگاه برجسته عقل به معنای استغناء انسان راهنمای بیرونی نیست. ۲- نارسایی در مفاهیم کلیدی انسان‌شناسی: تنظیم‌کنندگان اعلامیه حقوق بشر به جوهر و حقیقت انسانها، یعنی فطرت او و شناخت‌ها و گرایش‌ها و نیازهای مبتنی بر آن، توجه کافی را مبذول نداشته‌اند، شناسایی ضرورت احترام به هر عقیده اگر چه از خرافات باشد و مانند آن از نارسایی انسان‌شناسی غربی در زمینه حقوق بشر حکایت دارد. ۳- نارسایی در فضایل و ارزش‌های اخلاقی: پرورش فضایل اخلاقی نه به عنوان یک حق فردی بلکه به لحاظ یک شاخص و معیار در تشخیص نیازهای اصیل معنوی و یک هدف و مقصد اجتماعی در اعلامیه حقوق در فرض تعارض با تمنیات و امیال نفسانی مورد عنایت جدی قرار نگرفته است. چگونه می‌توان انحرافات اخلاقی چون همجنس‌بازی را مورد شناسایی حقوقی قرار داد و مخالفت با آن را مغایر با حقوق بشر تلقی کرد. ۴- نارسایی در مفاهیم اجتماعی و فرهنگی: برخی مفاهیم کلیدی اجتماعی ارائه شده در اعلامیه حقوق بشر، متناسب با فرهنگ و ارزش‌های اجتماعی غربی است و در تغایر آشکار با ارزش‌های دیگر ملت‌ها است. بدین جهت این مفاهیم با وجود تأکید و تلاش همه جانبه بر جهان‌شمولی آن با چالش‌های جدی

روبه رو است. ۵- نارسایی در درک تفاوت های واقعی زن و مرد: یکی از نارسایی های اساسی حقوق بشر غربی عدم درک تفاوت ها در خلقت طبیعی و استعدادها و نیازهای دو جنس زن و مرد است درک تفاوت در خلقت همراه با عدم تبعیض راه را برای دستیابی به تساوی حقوق انسانی همه انسانها اعم از زن و مرد فراهم می آورد و تشابه در حقوق و تکالیف را نفی می نماید.

بند اول: مهمترین نارسایی های اجرایی در راستای موضوع بحث

با نهادینه شدن حقوق بشر در نظام بین الملل امید می رفت که حقوق انسان ها و ملت ها از پشتوانه کافی برخوردار شده باشد ولی عملاً این اتفاق نیافتد و جنبه کلی و انتزاعی حقوق بشر همچنان بر جنبه عملی و الزامی آن غلبه دارد. اگرچه همان جنبه کلی و انتزاعی در توسعه حقوق بشر بسیار موثر می افتد. ۲- ابزاری شدن حقوق بشر در سیاست خارجی دولتهای غربی: ایالات متحده آمریکا با تأکید فراوان بر حقوق بشر از آن به عنوان یکی از ابزارهای سیاست خارجی خود استفاده می کند و کشورهای اروپا نیز در قالب اتحادیه اروپا با تدابیر لطیف تری از آن بهره می جویند؛ چنان که ورود به آن اتحادیه و مبادلات تجاری و ارتقای سطح مناسبات را مشروط به رعایت حقوق بشر از ناحیه کشورها می کنند و عملاً آن را به صورت ابزاری در مقاصد سیاسی خویش به کار می گیرند. ملل جهان سوم اکنون به نیکی این واقعیت را درک می کنند که اعلامیه جهانی حقوق بشر اسلامی و دیگر تلاش های انجام شده در زمینه حقوق بشر در کشورهای غیر غربی از چنین درکی حکایت می نماید. منازعه جدی که در کیفیت اعمال حقوق بشر از ناحیه غرب و کشورهای دیگر وجود دارد از جدی ترین مبارزات استفاده ابزاری از حقوق بشر است. ۳- تبعیض دز در زمینه گزارش ها و کنترل حقوق بشر در دولت های غربی: در کشورهای غربی نیز مانند برخی کشور های دیگر حقوق بشر نقض می شود. چه بسا نقض حقوق بشر در مناسبات با ملت های دیگر به صورت جدی وجود دارد. اصولاً "بیشترین نقض حقوق بشر در جهان از طرف کشورهای قدرتمند غربی صورت پذیرفته است که اسناد آن در جنگ های استقلال سرزمین های مختلف از الجزایر تا ویتنام، افغانستان و عراق موجود است ولی نقض حقوق بشر از ناحیه این دولت هانظر به پیش دستی آنها به عنوان منجیان بشر از نقض حقوق بشر و در دست داشتن قدرت اقتصادی و سیاسی لازم

در جامعه بین الملل کمتر به دیده گرفته شده است علاوه بر آن، این دولت ها نسبت به موارد نقض حقوق بشر یکسان عمل نمی کنند. بلکه با استاندارد های دو گانه موضعگیری می کنند نادیده گرفتن نقض مکرر حقوق بشر به وسیله دولت اسرائیل در سرزمین های اشغالی، از جمله موارد بسیار آشکار تبعیض و دوگانگی در برخورد برخی دولت های غربی در زمینه حقوق بشر است.

نتیجه گیری

در جمع بندی و نتیجه گیری پایانی مقاله حاضر باید اذعان داشت نگاه ویژه اعلامیه حقوق بشر اسلامی به مبدا و مقصد آفرینش، سبب تمایز آشکار و بنیادین مفاهیم «بشر» و «حقوق» در این دیدگاه در نسبت با دیدگاه غربی است. برخلاف نگاه اومانستی که فرد انسانی و امیال و خواسته هایش را محور قرار می دهد، انسان در نگاه اسلام منفرد و جدا از آحاد بشر نیست، بلکه «بشر به طور کلی یک خانواده می باشند که بندگی نسبت به خداوند و فرزندگی نسبت به آدم آنها را گرد آورده» است. بالطبع از آنجا که فردگرایی بنیاد ارزش های مصرح در اعلامیه حقوق بشر اسلامی نیست، استیفای حقوق هر فرد انسانی نسبت و وثیقی با استیفای حقوق جامعه انسانی دارد. از این منظر، اعلامیه قاهره به جای تکیه صرف بر «حقوق»، بر مفهوم تناسب «حقوق» و «تکالیف» تاکید می ورزد. آزادی طلبی بی قید و شرط و لایابالگیری، فروپاشیدگی بنیان خانواده و ظهور اشکال نوظهور خانواده در غرب، برتری قدرت طلبی بر همبستگی بین المللی، یکجانبه گرایی و استفاده ابزاری از حقوق بشر به منظور افزایش فشار بر ملل مستقل، همگی از تبعات نگاه فردگرایانه به انسان از چالش های مهم جهان امروز است. در دنیای کنونی کرامت و آزادی انسانی مورد حمله گسترده نمایان غیرواقعی پاسداشتی از ارزش های حقوق بشری قرار گرفته و توهین به مقدسات اسلامی و هتک حرمت قرآن کریم در برخی کشورهای غربی به بهانه آزادی بیان، به مرحله غیرقابل تحملی رسیده است. آنچه که می تواند نجات بخش انسان ها در دنیای امروز باشد، احیا و اجرای اصول دینی حقوق بشر می باشد. ادیان الهی و بویژه دین مبین اسلام، تاکید ویژه ای بر کرامت انسانی دارند. ما معتقدیم اگر

کشورهای اسلامی در این سالروز هر یک از نقطه نظر خاص خود روح حاکم بر اعلامیه حقوق بشر اسلامی و تمایزات آن با گفتمان اومانستی و لیبرالیستی غرب را برای ملل آزاده جهان تبیین کنند، این اعلامیه نه تنها برای جوامع اسلامی که برای آحاد بشریت یک دستاورد محسوب می‌شود. البته، همچنان معتقدیم این تلاش‌ها برای پاسداشت سرمایه عظیم گفتمان حقوق بشر اسلامی وافی به مقصود نیست و ساختارسازی برای ارتقای این گفتمان در سطح جهانی تکلیفی است که بر دوش ملل مسلمان قرار دارد. همچنین باید توجه داشت اتخاذ نوعی سیاست ابزارگرایانه توسط قدرت‌های بزرگ در قبال حقوق بشر موجب تزلزل بنیادهای انسانی و جهانی حقوق بشر خواهد شد. این گونه دولت‌ها در هنگام تصویب میثاق بین‌المللی مربوط به حقوق بشر، از حق تحفظ و اعلام قید استفاده کردند. این امر به آنها اجازه تفسیر مورد نظر از حقوق بشر را داده است که این خود نوعی چالش و مشکل بسیار جدی در عرصه بین‌الملل است.

منابع و مآخذ

الف) منابع فارسی

- ۱- اردبیلی، محمد علی (۱۳۹۶) حقوق جزای عمومی، جلد اول، چاپ سوم، تهران نشر میزان
- ۲- انصاری، ساران، مقاله اعلامیه قاهره، نگاه اسلامی به حقوق بشر، ضمیمه حقوق روزنامه همشهری، ص ۲۴
- ۳- حائری یزدی، مهدی، مقاله اسلام و اعلامیه حقوق بشر، سالنامه تشیع، سال چهارم، قم ۱۳۴۱
- ۴- حسین نژاد، حسینقلی، ۱۳۹۵، حقوق کیفری بین المللی جمهوری اسلامی ایران، چاپ سوم، تهران نشر میزان
- ۵- خالقی، علی، ۱۳۷۴، قرار جلب اروپایی و تاثیر آن بر حقوق استرداد مجرمین در اتحادیه اروپا، مجله پژوهش های حقوقی، سال چهارم، شماره ۷، انتشارات نشر دانش
- ۶- رجائی خراسانی، سعید، سلسله گفتگوی جامعه در رابطه با حقوق بشر، جامعه، سال یکم، شماره ۲۶، ۷ بهمن ۱۳۷۶
- ۷- صانعی، پرویز، حقوق جزای عمومی، جلد ۱. تهران دانشگاه ملی، ۱۳۵۵
- ۸- عباسی، محمود، ۱۳۹۹، استرداد مجرمین، تهران، چاپ دوم، انتشارات گنج دانش، تهران
- ۹- عمید، حسن، فرهنگ عمید، تهران، امیر کبیر، چاپ سوم، ۱۳۶۲، جلد اول، ص ۱۴۰
- ۱۰- فیوضی، رضا، مسئولیت بین المللی ونظریه، حمایت سیاسی، تهران، انتشارات مرکزی، مطالعات عالی بین الملل دانشگاه تهران، ۱۳۵۲
- ۱۱- مهریور، حسین، حقوق بشر در اسناد بین الملل و موضع جمهوری اسلامی ایران، تهران موسسه اطلاعات ۱۳۷۴

ب) منابع لاتین

- ۱- Annan , kofi , *strengthening united notions action in the field fo humany rights: prospects and priorities hav rard human rights journal vol, ۱۰ spring ۲۰۲۱* , pp. – ۱۵
- ۲- Bpyle , Kevin , *influence of the universal declaration the notional level* , Strasbourg: l.L.H,R. ۲۰۱۷
- ۳- Forsythe , David p. [*Human rights in a post – cold war world the fleets forum of world affairs*
- ۴- Marcus – Helmons , silvio , *Historical development of Human nghts* , stra H.R. ۲۰۱۳
- ۵- Samson , Klaus , *lenoyau intangible des droits del home* , Fribourg: E universitaire , ۲۰۱۰
- ۶- Schabas , william A, *Dimensions juridiques et judiciaives des droits del. homme* , strasbourg: 'DH
- ۷- Sudre , frederic , *laprotection des droits de homme des nations un montpellier: institut de droit europeen des droits del/ homme* , ۲۰۲۲
- ۸- Tistunet eric , *situation des homme dans le nourel ordre entretien beneve: ivatiens – unies* ۲۰۲۰

